

Posudek oponenta habilitační práce

Univerzita Karlova

Fakulta

Pedagogická fakulta

Habilitační obor

Pedagogická psychologie

Uchazeč

PhDr. Lenka Morávková Krejčová, Ph.D.,

Habilitační práce

Oponent

Prof. PaedDr. Miroslava BARTOŇOVÁ, Ph.D.,

Pracoviště

Pedagogická fakulta UK

Posouzení formální stránky práce

Habilitační práce *Psychologické souvislosti dyslexie* přináší výzkumná zjištění, které autorka realizovala v období několika let, přičemž na některých z nich participovali studenti, spolupracovníci. V popředí prezentované práce je nutné vyzvednout snahu habilitantky o prolínání psychologického a speciálně pedagogického pohledu autorky na problematiku dyslexie vzhledem k metodám, formám, diagnostice a intervencím aplikovaných v průběhu života osob s dyslexií.

Snahou autorky a současně klíčovým cílem habilitační práce bylo nahlížet na dyslexii ne jako diagnózu, ale přestavit tuto problematiku z mnoha úhlů pohledu, edukačních, intervenčních, sociálních, psychologických, souhrnně všech, které modulují osobnost jedince s dyslexií. V tom spatřuji originalitu předložené práce. Habilitační práce je zpracována jako teoreticko- metodologická studie s empirickými šetřeními a komparací. Teoretická východiska jsou opřena o aktuální národní i zahraniční odborné zdroje a datace použitých zdrojů dokládá autorčinu orientaci v odborné literatuře. Uváděné citace v textu jsou v souladu s citovaným seznamem literatury.

Text je poměrně rozsáhlý, tematicky sourodý. Podrobnosti textových pasáží ukazují na autorčin dlouhodobý zájem o problematiku a dokládají její erudici. Předložená práce je přínosem nejen pro účely vysokoškolské přípravy studentů, ale vnímám ji též jako zdroj informací pro odborníky v terénu.

Posouzení obsahové a odborné stránky práce

Habilitační práce je rozsáhlým spisem, tvoří ji 205 stran autorského textu. Autorka v úvodu sama zdůrazňuje, že její snahou nebylo zachytit detaily a celkový výčet např. v oblasti intervenčních technik či využívaných pomůcek, s touto úvahou se též ztotožňují. Jako celek však práce působí velice sourodě a přehledně. Je obligátně zaměřena na teoretické vymezení problematiky s empirickými výsledky přinášejícími nové poznatky a nové pohledy na zkoumanou problematiku. Celkově má jasnou strukturu, jednotlivá témata na sebe logicky navazují. Mám-li se kriticky vyjádřit, autorka prokázala dobrou orientaci v dostupné odborné produkci k danému tématu a přináší tak do domácího prostředí sumu informací. Soustředila relevantní aktuální data a vědecky zdůvodněné teorie, rešerše výzkumů české i zahraniční provenience.

Zdařilým krokem autorky je práce s terminologií a operacionalizací definic klíčových fenoménů jako např. čtenářská dovednost, fonematické povědomí, kognitivní,

metakognitivní deficit, intervenční strategie, které následně využila pro formulaci vlastních výzkumných problémů. Práce poukazuje na skutečnost, že základem nové kvality přístupů nejen v oblasti vzdělávání jedinců s dyslexií se stává co nejkomplexnější poznání a následně respektování individuálních potřeb i možností každého z nich. To s sebou přináší i zvýšené nároky na osobnost pedagoga. Výčet možných užívaných intervenčních přístupů a postupů v diagnostice dyslexie je tak součástí několika kapitol (s příslušnými podkapitolami) autorčina textu. Teoretická východiska jsou dále zpřehledněna v kontextu podpory žáků s dyslexií či osobnostními specifiky ve všech věkových obdobích. Jednotlivé kapitoly habilitačního spisu jsou zpřehledněny pomocí shrnutí. Kapitoly teoretické části práce poskytují autorce dobrá teoretická východiska pro zpracování výzkumných šetření.

Empirickou část habilitační práce tvoří analýzy dílčích výzkumných šetření. Autorka v nich poukazuje na vlastní i zahraniční výzkumy. Vyvozuje z nich závěry pro svoji další teoretickou a výzkumnou práci. Jako příklad využitelný v praxi inkluzivně zaměřených českých škol je kvaziexperimentální studie s cílem poukázat na možné souvislosti deficitů v systému procedurálního učení u jedinců s dyslexií a jedinců intaktních. Do studie byly zahrnuty výsledky sedmdesáti pěti respondentů, kteří byli rozděleni na skupinu dospívajících a dospělých s dyslexií a dospívajících a dospělých bez dyslexie. V rámci výsledků např. poukazuje na skutečnost, že dospělí jedinci (vysokoškoláci) při činnosti využívají strategie a při náležitém pedagogickém vedení mohou dosáhnout i dobrých výsledků. Jejich činnost však není automatizována, stále probíhá na deklarativní úrovni. V dalším výzkumu se soustředila na oblast deficitů kognitivních funkcí u jedinců s dyslexií v kontextu Feursteinovy teorie a následně, analyzovali, jak tyto jedinci reagují na fázi intervence v procesu diagnostiky. Jako výzkumný nástroj byla zvolena případové studie.

Autorka v prezentovaných výzkumných studiích sleduje oblasti, které ovlivňují úspěšnost speciálně pedagogické a psychologické diagnostiky a intervence. Následně výsledky komparuje s výsledky zahraničních výzkumných studií. Parciální závěry prezentovaných šetření jsou formulovány jasně a přehledně.

Závěr posouzení obsahové a odborné stránky práce

Habilitační práce je originálním přínosem jak v rovině šíře prezentování teoretických informací, tak komparacemi témat se zahraničními odbornými texty. Interpretace výsledků je tedy opřena o aktuální poznatky, práce je pojata komplexně, přínos je možné sledovat v aplikaci dosažených výzkumných výsledků přenosem do speciálněpedagogické a pedagogicko-psychologické praxe. To si dle mého názoru vyžaduje nejen dobré teoretické poznatky v dané oblasti, ale i praktické zkušenosti.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Specifikujte základní aspekty, které mohou ovlivnit, či již ovlivňují inkluzivní přístupy k žákům s dyslexií. Jak do tohoto procesu dle vašeho pohledu vstupuje rodina?
2. Dynamická diagnostika, sebehodnocení, motivace jsou stále diskutovanými tématy ve vzdělávání. Jak se dle Vašich zkušeností s těmito tématy ztotožňují učitelé žáků s dyslexií?

Závěr

Habilitační práce Lenky Morávkové Krejčové *Psychologické souvislosti dyslexie* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogická psychologie.

V Praze dne 10. 1. 2019

(podpis)